

дітьми різних шкіл, сіл, міст, національностей;

- загартовувати учнів фізично й морально.

Проблема розвитку дитячо-юнацького туризму є надзвичайно важливою на даний час. Як свідчить аналіз літературних джерел, туризм у поєднанні з краєзнавчою роботою є багатограним видом діяльності учнів. Він дає їм змогу самовдосконалюватися, формувати фізичні якості, яким приділяється особлива увага. Тому туризм уведено до навчальної програми “Фізична культура” для загальноосвітніх шкіл як важливий засіб підвищення рухової та соціальної активності учнів. Навчання ж у школі, участь у суспільно-корисній праці, гуртках, а для багатьох ще й заняття в музичній, художній та інших школах, приготування домашніх завдань, читання художньої літератури, перегляд телепередач – усе це потребує від учнів значних витрат енергії. Тому для зняття втоми їм потрібен повноцінний відпочинок, який включає заняття туристсько-краєзнавчих гуртках, походи вихідного дня, ігри. За цих умов організація правильного відпочинку учнів, особливо у вихідні дні й на канікулах є одним з невідкладних завдань батьків і вчителів школи [2, с.11].

Туристичне краєзнавство забезпечує учнів ґрунтовними знаннями туристсько – рекреаційних об’єктів краю, допомагало вільно оперувати інформацією щодо географії їх розташування. Структура вивчення та обговорення краєзнавчо – туристичних ресурсів та туристично - рекреаційного потенціалу окремих регіонів України (предмет вивчення всіх інших змістових модулів), які відрізняються географією розміщення території, можна сформувати за схемою:

1. Характеристика території та населення регіону.
2. Туристична інфраструктура та природно-рекреаційний потенціал регіону:
 - а) природно-заповідний фонд краю;
 - б) історико-культурна й історико-архітектурна спадщина краю;
 - в) відомі історичні, культурні, літературні постаті означеного регіону;
 - г) центри релігійного паломництва;
 - д) курортні ресурси [3, с.15].

Туристсько-краєзнавча діяльність, як засіб соціалізації учнів, сприяє формуванню моральної культури особистості й має спиратися на основні принципи педагогіки. Особливу роль у туристсько-краєзнавчій діяльності відіграє принцип колективізму, бо виховання в колективі й через колектив відіграє пріоритетну роль у формуванні рис характеру учнів. Вона допомагає відчутти й пізнати учням такі почуття, як дружба й товарицькість і як вони цінуються в похідних умовах. Спільна участь у походах виробляє в них уміння поєднувати особисті інтереси з інтересами товаришів, створює відносини взаєморозуміння і взаємодопомоги, які в кінцевому результаті переходять у міцну дружбу. Разом з тим, туристи-краєзнавці мають знати, що умови похідного життя не завжди легкі, вони потребують постійної турботи про товаришів, прояву взаємодопомоги, формують колективістські почуття.

Важлива сутність туристсько-краєзнавчої діяльності у навчально-виховному процесі школярів полягає в нерозривному зв’язку вивчення основ наук з практикою, життям, довкіллям. У процесі вивчення різних дисциплін шкільної програми в учнів розвивається інтерес до своїх родинних та національних витоків, формується прагнення продовжувати традиції свого народу. Школярі поступово усвідомлюють сутність процесів у природі та між людьми, принципи співіснування, історичні зв’язки. Саме ця діяльність є основою виховання любові до батьківського роду, рідної природи, материнської мови й пісні, допомагає уникнути історичного безпам’ятства й бездуховності [2, с.13].

Практично, краєзнавчо – туристична робота створює умови для всебічного розвитку учня, що може позитивно позначитися на профорієнтації, а також вихованню свідомого громадянина України.

Література

1. Бабушко С. Деякі аспекти краєзнавчої роботи в школі/ С. Бабушко// Краєзнавство. – 2011. - № 3. – С. 92-97.
2. Луначек В., Багач С. Управління туристсько-краєзнавчою роботою у загальноосвітніх навчальних закладах: Навчально-методичний посібник до курсу «Новітні технології в управлінні освітою»/ В. Луначек, С. Багач. – Харків:ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2011. – 43с.
3. Ткачівська І. Туристичне краєзнавство в системі підготовки фахівців спеціальності «фізичне виховання»/ І. Ткачівська// Краєзнавство. – 2011.- №4. – С.13-16.

ЗДОРОВ’ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ЗАПОРУКА ЗДОРОВ’Я І УСПІШНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

(З досвіду роботи)

В.М. Семенюта
Великобудащанськ, Україна

Проблема здоров’я дітей сьогодні є настільки надактуальною, що ми повинні задуматися: що для нас важливіше – їх фізичний стан чи освіченість? Сучасна школа щороку підвищує навантаження на учнів, навчальні програми нині нелегкі, діти засвоюють великий обсяг інформації. У таких умовах треба

дбати про те, як зберегти здоров'я молодого покоління.

Ще В.О. Сухомлинський неодноразово наголошував на тому, що найважливішою працею вчителя і вихователя є турбота про здоров'я дітей. Усі ми хочемо бачити наших школярів розумними, сильними, здоровими. Саме тому необхідно створювати такі умови, за яких кожна дитина отримує шанс побувати в ситуації успіху.

Зважаючи на увагу інтенсифікації навчального процесу, екологічну ситуацію, педагогічний колектив Великобудищанської спеціалізованої школи I-III ступенів Гадяцької районної ради.

Полтавської області (далі – школи) працює над втіленням проекту «Наш вибір – здоров'я», який є складовою частиною Плану розвитку школи на 2011-2015рр., метою якого є формування ціннісного ставлення до власного здоров'я й здорового способу життя шляхом комплексного розв'язання педагогічних, медичних та соціальних завдань з урахуванням індивідуальних особливостей дитини в різні вікові періоди.

Усе це вимагає від учителів школи пошуку нових соціальних і педагогічних підходів, використання спеціальних методик, які б сприяли збереженню здоров'я дитини.

Педагоги нашої школи поставили собі за мету створити школу затишну, наповнену добром, радістю, сердечністю, любов'ю, школу для дитини, яка житиме в гармонії із собою, природою, світом, школу духовного і фізичного здоров'я, творчої саморегуляції педагогів і учнів, школу життєрадісності й оптимізму. Адже поняття якості освіти не зводиться лише до набору знань і навичок, воно тісно пов'язане з такими категоріями, як здоров'я, комфортність, захищеність, саморегуляція, повага.

Одним із заходів виконання цього плану є вивчення досвіду роботи загальноосвітніх навчальних закладів за міжнародним проектом «Європейська мережа шкіл». Стартовим майданчиком для діяльності колективу нашої школи, спрямованої на формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, стало впровадження програми російського вченого, доктора медичних наук, професора В.П. Базарного, що здобула перемогу в конкурсі «Основи, що зберігають здоров'я, в процесі організації навчально-виховного процесу» та широко використовується в школах Росії. Формування свідомого ставлення до здоров'я дитини наші вчителі розпочали з пошуку односторонніх серед педагогів інших шкіл. З цією метою відвідали творчий колектив ЗОШ №24 м. Полтави, який понад 5 років працює над впровадженням здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховний процес за методикою В. П. Базарного.

Упровадження здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховний процес учнів початкової школи потребує від учителя, по-перше, не допускати перевантаження учнів, визначити оптимальний обсяг навчальної інформації й способи її надання, враховуючи інтелектуальні, фізіологічні та індивідуальні особливості учнів. Здоров'язбережувальні технології передбачають: зміну видів діяльності, чергування інтелектуальної, емоційної, рухової видів діяльності, групової і парної форм роботи, вчать поважати думки інших, висловлювати власні думки, правил спілкування; проведення ігор та ігрових ситуацій, нестандартних та ігрових уроків.

Здоров'я дитини неможливе без рухової активності, оскільки діти молодшого шкільного віку краще запам'ятовують програмовий матеріал, коли не тільки чують і бачать, а й відтворюють за допомогою певних рухів.

Від сидіння за партою в незмінній позі діти швидко втомлюються, у них можуть розвиватися різні хвороби. Щоб запобігти цьому, на уроках закріплюю різні поняття за допомогою рухів рук, тулуба, ніг. На кожному уроці проводжу фізкультхвилинки, хвилинки-здоровинки, хвилинки відпочинку, де змінюються не тільки діяльність учнів, а й їх поза «сидячи-стоячи», оскільки за висновками В.П. Базарного «...Дитина нормально росте тоді, коли вона на ногах. Очі її будуть зіркими тільки в умовах зорового пошуку на просторі...» (журнал «Начальная школа», 1992, №2, с.76).

Для підвищення активності дітей на уроці у своїй практиці застосовую вертикалізацію поз. На уроках кожні 10 хвилин діти змінюють позу. На математиці – це усний рахунок або вирішення логічної чи цікавої задачі, на уроках довкілля та природознавства – загадування загадки, проведення поетичної хвилини чи слухання цікавого повідомлення. При цьому діти не просто стоять на масажних килимках, а й виконують різні вправи (враховую розташування парт, щоб у кожного учня був вільний простір стояти на килимку). У результаті покращується загальний стан здоров'я дитини. Такий масаж є добрим засобом від плоскостопості.

Технологія режиму подвижників об'єктів і зорових горизонтів дає змогу учням отримувати інформацію через зоровий аналізатор. На максимально можливому віддаленні від учнів розміщують дидактичний матеріал (сигнальні мітки, круги, розрізані прислів'я, відгадки, цифри, хмарки, сніжинки, крапинки, листочки із завданнями). Головне те, що для отримання відповіді на певне питання, учні роблять чимало пошукових рухів очима, головою, тулубом. Це підвищує працездатність дітей і знижує стомлюваність.

Для розвитку уваги, зорового сприйняття, пам'яті, підвищення ефективності навчально-пізнавального процесу використовуємо сенсорно-координаційні тренажери – сенсорні хрести. Розташовуємо на них формули, схеми, висловлювання видатних людей, народну мудрість у вигляді

прислів'їв та приказок. Щоб прочитати дану формулу чи вислів, потрібно підняти голову і подивитися вдаль, що сприяє тренуванню дальнього зору. Все це сприяє розвитку уваги, зорового сприйняття, пам'яті, підвищується ефективність навчально-пізнавального процесу. У дітей розвивається зорово-пошукова діяльність, а також зорово-ручна і тілесна координація.

Використання зорово-координаційних тренажів за допомогою опорних зорово-рухових траєкторій запобігає розвитку короткозорості. Для цього на стелі нанесено діаграми певних кольорів: зовнішній овал – червоного кольору, внутрішній – зеленого, хрест – коричневого, вісімка – блакитного кольору. Стоячи на масажних килимках, під музику, діти по чергово обводять вказівним пальчиком траєкторії, одночасно слідкуючи за ним очима, рухаючись тулубом. При цьому очі дітей відпочивають, пробігаючи кілька разів по різнокольорових лініях.

Як відомо, пізнання світу дітьми відбувається на основі зорово-образного моделювання, в режимі наочної перспективи. З метою розширення зорових горизонтів, розвитку мовлення, творчої уяви, оволодіння образним і логічним мисленням, цілісного сприйняття довкілля на своїх уроках використовую екологічне панно. Залежно від пір року на стіну вішається панно, на якому зображено пейзаж. У ході уроку на ньому з'являється сонечко з промінчиками, які несуть певне завдання, хмаринка, з якої падають краплинки чи сніжинки, прилітають птахи до годівнички, розцвітають квіти тощо

Одними з головних причин погіршення стану здоров'я учнів є перевантаження, стрес, гіподинамія. Інтенсифікація та інформаційне перевантаження, психофізіологічний дискомфорт, недосипання, зменшення рухової активності й часу відпочинку та гри на свіжому повітрі. Все це нерідко призводить до порушення діяльності внутрішніх органів та депресії. Тому на уроках математики, природознавства та довкілля у початкових класах застосовую елементи музикотерапевтичної педагогіки «ПіснеЗнайка» – прослуховування і виконання навчальних пісень, створених на принципах музикотерапії. Крім знань, вони містять виховні установки і засвоюються невимушено, легко. Крім того, спів навчальних пісень, перегляд фільмів, виконання рухів у такт музики активізує слуховий, зоровий і кінестетичний канали сприйняття інформації та пізнавальну сферу дітей (увагу, пам'ять, мислення, мовлення), їх психоемоційний стан. Одночасне навчання, виховання і оздоровлення учнів з «ПіснеЗнайкою» не викликає перевантаження і стресу, сприяє всебічному розвитку, покращенню їх успішності, зміцненню здоров'я, формуванню доброзичливих, врівноважених особистостей.

«ПіснеЗнайка» дуже подобається учням, нам, педагогам, і батькам. З нею учні стають успішними, незалежно від рівня їх інтелекту та стану здоров'я, а навчальний процес викликає лише позитивні емоції.

Діти у початкових класах під час уроків не лише оволодівають програмними знаннями, а й навчаються здорового способу життя – правильно дихати, рухатися, сидіти. Цьому сприяють запроваджені інновації.

Використання фітоподушечок сприяє оздоровленню органів дихання, збагачує організм повітрям, яке насичене ароматами лікарських рослин.

Застосування сольових подушечок дає змогу учням формувати правильну поставу – основу енергетики людського організму. Під час уроку діти на кілька хвилин кладуть собі на голівку мішечки з йодованою сіллю, щоб утримувати рівну поставу, не нахиляючись низько над зошитом чи підручником. Йодована сіль має іонізуюче випромінювання, яке позитивно впливає на органи дихання, запобігає захворюванню щитовидної залози. Це краща профілактика сколіозу та короткозорості.

Пальчикова гімнастика сприяє зняттю напруження пальців рук, розвиває зорову та слухову увагу, координацію рухів. Як правило, рухи супроводжуються віршованими рядками, що відразу створює добрий настрій, спонукає правильно узгоджувати дії з відповідними словами.

Організація фізкультхвилинок на уроках у початкових класах забезпечує потребу дітей в активному руховому режимі, яка зумовлена біологічними властивостями їх розвитку. Зокрема використовую імітаційні ігрові, тематичні фізкультхвилинки, лічилки, забавлянки, елементи хореографії. Щоб процес виконання фізичних вправ був цікавим для дітей, час від часу змінюю їх, проводжу під музику, включаючи танцювальні рухи. Дітям подобаються фізкультхвилинки, які супроводжуються віршованими текстами.

Вважаємо, що результатом впровадження здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховний процес учнів початкових класів нашої школи стане зниження показників захворюваності, підвищення рівня якості навчання і виховання учнів початкових класів.

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ РІЗНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

*Т.В. Серета, А.В. Шаповал
Кременчук, Україна*

В нинішній час перед навчальними закладами постає завдання у пошуках шляхів удосконалення освіти. Якою ж має бути якісна освіта? Ми традиційно вважаємо: чим більше студент чи учень